

Dybos lov og etymologien til slavisk *bělb ‘hvid’

1. Dybos lov

- En tidligt urslavisk betonet stavelse der indeholder en lang mono- eller diftong, beholder accenten og får “akut” tone (betegnet “*˘*”):
  - tidl. ursl. **l̥bābā* ‘bedstemor’ > fællesslavisk *bāba (russ. *баба*, štok. *bāba*, čak. *bāba*)
  - tidl. ursl. **l̥kārūā* ‘ko’ > fællesslavisk *kōrva (> russ. *корова*, štok. *krāva*, čak. *krāva*)Rodder med oprindeligt lang vokal eller lang diftong har således accentparadigme *a*: akut rodbetoning i alle kasusformer (nom. sg. *bāba, akk. *bābŏ, gen. *bāby osv.).
- En tidligt urslavisk betonet stavelse der indeholder en kort mono- eller diftong, afgiver accenten til en umiddelbart efterfølgende stavelse (Dybos lov):
  - tidl. ursl. **l̥ženā* ‘kvinde’ > fællessl. *ženà (> russ. *женà*, štok. *žèna*, čak. *ženà*, sln. *žéna*)
  - tidl. ursl. **l̥gūajzdā* ‘stjerne’ fællessl. *gvězdà (russ. *звездà*, štok. *zvězda*, čak. *zvězdà*, sln. *zvězda*)Således – ved Dybos lov – opstår accentparadigme *b*: accent på første stavelse af endelsen i alle kasusformer (nom. sg. *ženà, akk. *ženŏ, gen. *ženŷ osv.).
- De fællesslaviske accentparadigmer *a* og *b* er altså komplementært fordelt: ord med oprindelig lang rodstavelse har accentparadigme *a*, ord med oprindelig kort rodstavelse har accentparadigme *b*.
- Modstanderne af Dybos lov (Chr. S. Stang, Terje Mathiassen) hævder at accentparadigme *a* og *b* ikke står i komplementær distribution – der findes nemlig en gruppe ord med accentparadigme *b* og lang rodvokalisme. Ord med accentparadigme *b* har altid haft tryk på første stavelse af endelsen, og Dybos lov er overflødig.
Den anførte gruppe med accentparadigme *b* og lang rodstavelse omfatter bl.a. fællesslavisk *žarà (< *žārā) ‘hede’; *plastŏ (< *plāstu) ‘lag[?]’; *travà (< *trāuā) ‘græs’; *xvalà (< *xuālā) ‘ros’; *dyrà (< *dūrā) ‘hul’; og *bělŏ (< *bēlu) ‘hvid’. Ordene udgør en blandet gruppe og må behandles hver for sig.

2. Fællesslavisk *bělb ‘hvid’ – etymologi og accentuering

- Når modstanderne af Dybos lov nævner *bělb som modeksempel, antager de at rodvokalen *ě går tilbage til en lang monoftong. Men som bekendt kan fællesslavisk *ě repræsentere ikke blot en tidligt urslavisk lang monoftong *ē, men også en diftong *aj.
- Foreslåede etymologier til fællesslavisk *bělb:
  - 1a Tidl. ursl. *bēlu < ie. **b^hēl-o-*, med langtrin af roden **b^hel-* ‘glinsende, hvid’ – Pokorny, Frisk, Trubačev, Sadnik & Aitzetmüller, Havlová – problemer: accentuering; langtrin
  - 1b Tidl. ursl. *bēlu < ie. **b^heh₁-l-o*, til roden **b^heh₁-*, en variant af **b^hah₂-* ‘lyse’ – Berneker, Vaillant, Scholz, Skok – problemer: accentuering; varianten **b^heh₁-*
  - 2 Tidl. ursl. *baiļu < **balīo-* (< ie. **b^hə₂-l-ī-o-*, med nultrin af roden **b^hah₂-* ‘lyse?’) – Kozlovskij, Preobraženskij, Machek; problem: metatesen af *lī til *il
- Alternativ forklaring:
Tidl. ursl. **l̥baiļu* < ie. **b^hóh₂-il-o-* til roden **b^hah₂-* ‘lyse’.
Samme dannelse som fællessl. *světlŏ ‘lys’ < tidl. ursl. *suajtilu < ie. **kuojit-il-o-* til roden **kujēt-* ‘lyse’.

3. Bestemmelsen af det fællesslaviske accentparadigme

- Fællesslavisk accentparadigme *b* kan rekonstrueres på grundlag af:
  - Russisk *бѣлый* (*бѣл, бѣла, бѣло/бѣло, бѣлы/бѣлы* [tjek Avanesov])
  - Tjekkisk *bílý*; slovakisk *biely*; polsk *biały*, dial. (Małopolska) *b'ąy*; slovincisk *bjáuli*.
  - štokavisk *běli* (*běo, běla, bělo, běli*); čakavisk *bělī* (*běl, bēlā, bēlō*); slovensk *béli* (*běl, bēla, bēlo, bēli*)Paradigmet har altså været følgende: mask. nom. sg. **bělō*, akk. **bělō*, gen. **bělā* osv.; fem. nom. sg. **bělā*, akk. **bělō*, gen. **bělŷ* osv.